

Ex libris
Karoli Otto.

7953

INSTITUTIO UNIVERSITATIS VIADRENAE
SOPHIAE DIVINAE

ACADEMIAE PHILOSOPHICAE ORDINIS

VIADRENAE UNIVERSITATE VIADRENA

PHILOSOPHIAE HONORES

MDCCCLXXII

FRANCISCA AUGUSTUS VEITH

VIADRENAE

EPISTOLAE NONNULLAE SUB JULII I.
NOMINE DIVULGATAE,
EMENDATAE, VOCALIUM NOTIS INSTRUCTAE, LATINE VERSAE.

DISSERTATIO INAUGURALIS

QUAM AUCTORITATE

AMPLISSIMI PHILOSOPHORUM ORDINIS

IN

ALMA LITERARUM UNIVERSITATE VIADRINA

AD

SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

RITE CAPESSENDOS

A. D. XIV. KAL. JUL. ANNI MDCCCLXII

H. L. Q. C.

PUBLICICE DEFENDET AUCTOR

JOSEPHUS FRANCISCUS AUGUSTUS VEITH
SILESIVS

CONTRA ADVERSARIOS:

G. DOBLER, }
H. ROSENBERG, } SEM. REG. THEOL. SODD.
R. ROTHER, CAND. THEOL. CATH.

VRATISLAVIAE,
TYPIS GRASSII, BARTHII ET SOCII (W. FRIEDRICH).

ERSTOES KÖNIGLICHES UNIVERSITÄT
NOMINE DICTATAE
KÖNIGLICHES UNIVERSITÄT

II-9179

DISSERTATIO INAUGURALIS

AMPLISSIMI PHILOSOPHOUM ORDINIS

ALMA MATER UNIVERSITATE VARSAVENSIS

SCIENTIAE IN PHILOSOPHIA HONORIS

IN THE KAL JULII MDCCLXXII

JOSEPHUS FRASCUS AUGUSTUS VITTI

I. DODIER
II. ROSENBERG
III. BÖTTNER

FRANCISCA
VIA S. ANTONII 10

REVERENDISSIMO ET CELSISSIMO

DOMINO DOMINO

HENRICO FOERSTER

PRINCIPI EPISCOPO WRATISLAVIENSI,

SANCTITATIS SUAE PII PP. IX. PRAELATO DOMESTICO,

PONTIFICIO SOLIO ASSISTENTI,

SEDI APOSTOLICAE IMMEDIATE SUBJECTO,

S. S. THEOLOGIAE DOCTORI,

INTER PRIMARIOS AQUILAE RUBRAE NECNON CORONAE FERREAE EQUITES

ETC. ETC.

HASCE STUDIORUM PRIMITIAS

TANQUAM EXIGUUM REVERENTIAE ET GRATITUDINIS
SUMMAE DOCUMENTUM

D. D. D.

AUCTOR.

PRAEFATIO.

St. Julium, quintum et tricesimum St. Petri in sede Romana successorem, natione Romanum et patre rustico ortum, Constantino Magno imperatore, Feliciano et Tiliano *coss.* anno 337 p. Chr. n. a. d. VIII Id. Febr. sedem apostolicam ascendisse et Constantio imperante, Constante V et Constantio Caesare *coss.* anno 352 pridie Id. April. (quo die ejus memoria ab ecclesia catholica colitur) ad superos migrasse, liber pontificalis Damasi papae exhibet. Ecclesiae igitur praefuit annos XV, menses II, dies VI. Alii alios mensium dierumque numeros afferunt. Pontificatus ejus tempora valde turbulenta atque periculosa erant, quum praeter alios haereticos imprimis Ariani vel Eusebiani omni vi contra orthodoxos ecclesiaeque fideles pugnarent. Cujus haereseos historiam, quippe quae omnibus satis nota sit, hic latius exponere, longum est neque ad rem pertinet.

Duae St. Julii epistolae, quarum unâ Antiochensibus, concilio Romae habito, respondet, alterâ Alexandrinis Athanasium Roma proficiscentem et in sedem Alexandrinam revertentem (a. 346) commendat, in operibus St. Athanasii graece exstant.

Quas epistolas aliaque ejus scripta silentio praeterimus, quum non nisi eas epistolas, quas Paulus Lagardius, vir de litteris syriacis bene meritus, in libro, cui titulus: „Analecta Syriaca,“ Lipsiae et Londini 1858, a pag. 67 usque ad p. 79 incl. ex codicibus manuscriptis Nitriensibus, nuper in-

ventis et in Musaeo Brittanico exstantibus prelo subjiciendas curavit, et quae St. Julii nomen prae se ferunt, tractaturi simus. Epistolae hae sunt:

1) ad Dionysium, 2) ad Prosdocium, 3) fragmentum quoddam, 4) epistola encyclica, 5) fragmentum, ut videtur, cujusdam epistolae, cujus titulus non exstat, 6) fragmentum epistolae sub 8) notatae, qua de causa in tractanda hac epistola illius lectiones varias notabimus, 7) epistola ad eos, qui contra incarnationem Verbi pugnant ea de causa, quod consubstantialia est, 8) epistola (quinta) de unitate in Christo et de corpore cum divinitate Dei Verbi composito.

Maxima ex parte epistolae hae antea jam cognitae erant, graece exstantes, sed permulti viri docti eas genuinas esse negarunt. Fusius de epistola ad Dionysium, jam dudum divulgata, disseruerunt, ceterae vero epistolae aliquanto post repertae preloque subjectae sunt.

Qua de causa de illa ad Dionysium epistola primo loco quaestionem instituamus. Cujus fragmentum jamjam Leontii (qui Justiniani I aequalis fuit) adversus fraudes Apollinaristarum liber et extremam ejus partem vetus codex graecus adhibebant. Porro in historia patriarcharum Alexandrinorum, quam Eusebius Renaudotius scripsit, Joannis Antiocheni patriarchae, qui medio seculo decimo vivebat, synodica epistola affertur, in qua nostrae epistolae verba sic laudantur: „Idem quoque in epistola ad Dionysium episcopum Cypri sic ait: Dum confitentur naturas duas, coguntur unum adorare, et alterum non adorare. In eo, qui divinus est, baptizantur, et in eo, qui homo est, non baptizantur. Porro cum in nomine Christi baptizemur, naturam unam confitemur divinitatem et corpus passibile, ut baptismus noster sit in Deo et morte Domini.“

Quae quidem a Joanne Antiocheno velut St. Hippolyti Romani verba allegantur, sed in nostra epistola leguntur. Totam epistolam Antonius Muratorius ex Ambrosiano codice graece una cum versione latina et docta dissertatione primus edidit in opere suo, cui „Anecdota Graeca“ nomen imposuit. Iterum impressa est in libro, cui titulus: Opera, quae exstant, universa Constantini Magni, Victorini etc. etc. Parisiis 1844.

— Eadem epistola et ab Eutyche (in Synodico epp. 222 et 225) et ab Eutyichis discipulis (apud Facundium lib. I, op. 5) et ab Acephalis seu Severianis (in collatione anno 533 Constantinopoli coram Justiniano imperatore habita) laudatur. Gennadius quoque in lib. de scriptoribus ecclesiasticis ep. 2 de ea haec verba fecit: „Julius urbis Romae episcopus scripsit ad Dionysium quendam de incarnatione epistolam unam, quae illo quidem tempore utilis visa est adversus eos, qui ita duas per incarnationem asserebant in Christo personas, sicut et naturas: nunc autem perniciosa probatur, fomentum est enim Eutychianae et Timotheanae impietatis.“ Quibus verbis relatis centuriatores Magdeburgenses (Cent. IV) addunt: „Adduxisse ex eadem epistola testimonium de persona Christi videtur Cyrillus Alexandrinus in Apologetico suo hoc modo: „*„Praedicatur ad completionem fidei et incarnatus ex Virgine Maria Dei Filius, qui et habitavit in hominibus, non in homine energiam operans. Hoc in prophetis et apostolis: perfectus Deus in carne et homo perfectus in spiritu, non duo filii; unus quidem germanus filius, qui suscepit hominem, alter vero mortalis homo, qui assumptus est a Deo, sed unus unigenitus in coelo, únigenitus super terram.“*“ Denique centuriatores adnotant: „Citat idem testimonium ex Epistola ejus ad Prosdocium synodus Chalcedoniensis contra Eutychen.“ At neque Gennadium neque centuriatores epistolam ad Dionysium accurate cognovisse, apparet; quum illa verba non epistolae nostrae, sed epistolae ad Prosdocium datae pars sint; praeterea nullum concilium, nulli ecclesiae catholicae patres epistolâ ad Dionysium datâ ad Nestorium refutandum unquam sunt usi; sed quum in actis concilii Ephesini contra Nestorium (non in concilio Chalcedonensi contra Eutychen) St. Julii verba supra allata, sint allegata, Gennadius, homo latinus, et eum secuti centuriatores epistolam ad Dionysium datam eandem ac illam in Ephesino concilio (sess. I, quae a. 431 a. d. X. Kal. Jul. celebrata est) citatam habuerunt. Omnino vero diversae sunt illae duae epistolae.

Facundus, episcopus Hermianensis, Justiniano regnante, adversus Eutychianos et Acephalos, unam solum in Christo naturam statuentes, scripsit (lib. I, cp. 5): „Quid autem il-

los contra haec evidentissima patrum testimonia juvare poterit, quod in assertionem vanissimi sui erroris dicunt, Julium Romanum episcopum nescio ubi rescripsisse, quod una sit Christi natura? quum in eadem sancta synodo Ephesina hoc solum ipsius B. Julii contra Nestorium recitatum fuerit ex epistola ad Prosdocium, in qua ait: „,, Praedicatur vero ad supplementum fidei et incarnatus ex Maria Virgine etc. (v. s.).“ „ Integro loco illo citato pergit: „ Non aliud praeter hanc ad Prosdocium epistolam ex dictis B. Julii in illa synodo prolatum est, si qua forsitan alia scripsit, neque ex hac epistola aliud amplius. Cur igitur non quod de una Christi natura isti circumferunt tanquam ab ipso B. Julio scriptum, vel quaeque similia, quae scripsisse autumant alios venerabiles patres, in synodo recitata sunt contra Nestorium? Nam ipsa magis ejus dogmati contraria videntur.“

Julium hujus epistolae auctorem non esse, ex eo concludendum videtur, quod neque Eutyches neque Dioscurus illa epistola suas doctrinas confirmare atque corroborare studuerunt; nam si ab omnibus haec epistola genuina habita esset, certe ea usi fuissent, quippe quum auctoritas vicarii D. N. maximi momenti fuisset. — Ut Facundus, ita Eulogius Alexandrinus, qui apud Photium cod. 230 scripsit: Ἄλλὰ γὰρ ἡ χρῆσις, ἣν ἡ αἴρεσις προνομίζει ἐκ τῆς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς τοῦ Ἰουλίου Ῥώμης ἀναμφίβολον μὲν οὐκ ἔχει τὸ γνήσιον, et Hypatius, Ephesiorum antistes, qui in collatione cum Acephalis Constantinopoli habita (v. s.) dicit: „Beati Julii famosam illam epistolam manifeste Apollinaris ostendimus fuisse scriptam ad Dionysium,“ hanc epistolam suspectam, imo suppositam habuerunt. Satis autem cognitum est, illis temporibus haereticos aliis quoque patribus scripta supposuisse, ut pravae doctrinae magnis illis nominibus auctoritatem adipiscerentur. Sic e. g. Diognitus quidam falsas litteras confinxisse in epistola synodi Sardicensis ad universas ecclesias traditur; sic Felici papae, Gregorio Thaumaturgo, Athanasio, aliis opera nonnulla supposita esse, constat. Evagrius de Eutychis et Dioscuri discipulis haec verba protulit: „Multos quoque Apollinariii libros Athanasio et Gregorio Thaumaturgo et Julio falso adscripserunt.“ Idem nefas Marcianus imperator sub

finem epistolae ad Alexandrinos monachos (Chalced. concil. III, 8) quibusdam Eutychis discipulis tribuens: „Qui, inquit, libros Apollinari non dubitaverunt plebi dispergere, vocabula sanctorum patrum eis attitulantes, quatenus ad plenum simplicium mentes sua falsitate deciperent.“ Leontius denique multis argumentis evincit, hanc epistolam non Julio, sed Apollinari esse tribuendam. Act. 8 de Sectis contra Eutychianae haereseos asseclas ita disseruit: „Afferunt illud quoque dictum, velut a B. Julio profectum, quod exstat in epistola scripta ad Dionysium Corinthi episcopum, cujus initium est: Miror de quibusdam audiens etc. Estque dictum hujusmodi: „Necesse est eos, quum duas naturas dicant, unam adorare etc.“ Aliaque plura isthaec epistola continet. Sed nos plurimis argumentis convincimus, illam epistolam non esse B. Julii, sed Apollinaris.“

Argumenta, quibus usus est, haec sunt:

Nihil ibi occurrere Julii nomine dignum; non hanc tantum, sed et alias septem epistolas Julio esse suppositas, quae tamen Apollinaris re vera sint; in tota hac epistola Christi quidem corpus nominari, sed mentem vel animum humanum huic corpori nusquam tribui, Patrum autem illius saeculi morem fuisse, ubi corporis mentionem fecerint, illud animatum, mente praeditum dicere. — Ad quod argumentum corroborandum adducimus, nostrae epistolae auctorem apertis verbis in Christo animam humanam non esse statuendam, exposuisse, nam: *Οὔτε γὰρ, inquit, τὸ σῶμα καθ' ἑαυτὸ φύσις ἐπὶ τοῦ ἐνὸς Χριστοῦ, ἐπεὶ μηδὲ ζωοποιὸν καθ' ἑαυτὸ, μηδὲ διατέμνεσθαι δυνάμενον ἄνευ τοῦ ζωοποιῦ Λόγου.* — Gravissimum argumentum est, Gregorium Nyssenum in opere contra Apollinarem multa ceu prava refutare, quae in hac epistola legantur. Sic e. g. Gregorius § 13 de Apollinari dicit: *μίαν ἐποίησε τοῦ Θεοῦ τε καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν; § 31: Ἡμᾶς (i. e. καθολικούς), φησί, δύο πρόσωπα λέγειν τὸν Θεόν, καὶ τὸν παρὰ τοῦ Θεοῦ προσληφθέντα ἄνθρωπον. αὐτὸν δέ, φησι, μὴ οὕτως ἔχειν, ἀλλὰ φάσκειν τὸν σαρκωθέντα καὶ ὄντα οὐκ ἕτερον παρὰ τὸν ἀσώματον, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν καθ' ὁμοίωσιν ἡμετέρας ἐν σαρκὶ ζωῆς.* Ille enim haeresiarcha, catholicos, quippe qui duas naturas non confusas ponant in Christo, duas quoque personas

statuere censet. Notandum quidem est, nonnullos patres, e. g. Rusticum diaconum, Leontium, Theorianum, imo Athanasium (in symbolo: „Nam sicut anima rationalis et caro unus est homo, ita Deus et homo unus est Christus“) exemplum ab homine ex anima et corpore composito petitum ad demonstrandam Dei Verbi et hominis unionem adhibuisse: nemo autem eorum hac compositione unam tantum in Christo naturam effici dixit. — Argumentum, quo probetur, hanc epistolam non Julio sed Apollinari tribuendam esse, luculentissimum deducitur ex Gregorii Nyss. contra fraudes Apollinaristarum libro, quum ejus initio Valentinus, Apollinaris discipulus multa testimonia „domini Apollinaris“ afferat, et inter ea unum „ex epistola ad Dionysium, cujus principium: „„Mihi argumentum amicitiae““ et alterum „ex alia ad eundem data epistola, cujus principium: „„Admiror, quum de quibusdam audio, confiteri quidem Deum in carne, labi autem errore in divisione prave a Pauliasticis introducta.““

Denique, Julio ecclesiam gubernante, ut supra jam dictum est, haeresis Ariana floruit; at hujus in hac epistola mentio non fit, imo ex ea elucet, omnes concedere Dei Filium, Deo parem, carnem induisse, neque nisi de modo quo incarnatio sit facta, controversiam moveri; id quod ad Julii tempora omnino non quadrat.

Dubium igitur esse non potest, cui haec epistola sit tribuenda: Apollinaris ejus auctor fuit, Julio autem est supposita ab ejus asseclis, qui postea a Theodoto patriarcha Antiocheno in communionem recepti, retentis clam erroribus Euty-chianae vel Monophysitarum haereseos fundamenta posuerunt.

At quis fuit Dionysius, ad quem haec epistola est data? Illum presbyterum, non episcopum fuisse, ex eo, quod Timotheus et Valentinus, Apollinaris discipuli, eum nunquam episcopum, sed Apollinaris tantum familiarem appellant, et Genadius Massiliensis, Hypatius Ephesinus, Eulogius Alexandrinus eum non episcopi nomine nuncupant, concludendum videtur. Alia vero adversantur.

In S. J. collegio Parisiensi exstat antiqui auctoris contra Monophysitas collectaneorum exemplar graecum, in quo ad titulum hujus epistolae adnotata sunt: *Γράφει γὰρ οὕτως Ἀπο-*

λινάριος· Τῷ δεσπότῃ μου τῷ ποθεινοτάτῳ συλλειτουργῷ Λιωνσίῳ Ἀπολινάριος· οὗτοι δὲ οἱ πλαστοργήσαντες πεποιήασιν· Ἰούλιος ἐπίσκοπος ἐν Χριστῷ χαίρειν. (Conf. titulus, quem textus syriacus exhibet; in textu graeco titulus non exstat.) Qua ex inscriptione elucet, illum fuisse episcopum, quod Apollinaris episcopus illum δεσπότην et συλλειτουργόν (dominum et comministrum, collegam) quo nomine episcopi episcopum alloqui solebant, appellat. Leontius Dionysium Corinthiorum, Joannes Antiochenus patriarcha Cypri (v. s.), Ambrosiani codicis inscriptio Alexandriae episcopum vocant. At Alexandriae ecclesiae, Julio et Apollinari viventibus, nullus Dionysius praefuit; item Corinthi episcopus, cui Dionysii nomen fuerit, notus non est illis temporibus; nihil igitur est, quo hujus Dionysii sedem definire possimus.

De epistola ad Prosdocium data.

In archetypo graeco, in Ephesinae synodi actis, apud Eulogium Alexandrinum πρὸς Δόκιον, ad Docium, scriptum est; sed cum Facundo, Mario Mercatore aliisque antiquis synodi supra laudatae interpretibus latinis πρὸς Προσδόκιον legendum esse, ex salutatione, quae in ipso archetypo graeco Προσδοκίῳ, non Δοκίῳ exhibet, liquet. Supra jam notavimus, ex hac epistola locum quendam, sed praeter hunc nihil aliud in Concilio Ephesino contra Nestorium esse allegatum. Illum locum a Cyrillo Alexandrino excerptum esse, Hypatius Ephesinus (v. s.) nec non Eulogius Alexandrinus (apud Photium, cod. 230) testantur. Ipso concilio audiente lectum et una cum aliis Patrum testimoniis actis insertum esse, constat. Qua de causa Marius Mercator, Vincentius Lirinensis, Facundus, Hypatius, Eulogius illam epistolam Julii genuinam habuerunt; itemque Ephraemus Antiochenus patriarcha (saec. VI vivens, non commutandus cum Ephraemo Syro, diacono, Valente imperatore defuncto) lib. III de sacris legibus, apud Photium cod. 229, ipsam Julio tribuit. Plura quoque ex illa ut ex genuina Julii epistola affert Anastasius, presbyter quidam in Eclog. τῶν χρήσεων περὶ τῆς θείας θεολογίας cp. XXXVIII, sed illam ad Acacium quendam scriptam putat, quam scribat:

Ἰουλίου ἐπισκόπου Ῥώμης ἐκ τῆς πρὸς Ἀκάκιον ἐπιστολῆς.
 (Collectanea hujus Anastasii asservantur in bibl. colleg.
 Paris. S. J.)

Leontius vero hanc epistolam Timotheo, Apollinaris discipulo, quam B. Julio tribuere mavult, quamvis dicat, illam nihil continere, quod Julio indignum sit: „Enimvero, inquit, quum nihil nobis illa adversetur, quod eam Julii dicunt, flocci faciendum est.“ Sed quomodo in Concilio allegari potuit haec epistola, si, ut Leontius vult, genuina non est? Observandum est, a synodo de ejus auctore quaestionem non institutam esse, sed Cyrillum solum ex epistola nostra locum laudatum excerptisse. Totâ vero epistolâ talibus verbis concinnatâ, ut genuina haberi possit, Cyrillum esse deceptum, quid mirum est? Nam quum verisimile sit, hanc solam epistolam, in qua nihil aperte falsum, tunc temporis divulgatam fuisse, non erat, cur Cyrillus inscriptioni diffideret. Prima autem haec suppositio tam bene effecta Apollinaristis, ut artes suas saepius adhiberent, incitamento fuisse videtur. At compluribus epistolis sub Julii nomine divulgatis, Apollinaris sententias exponentibus, fidei orthodoxae defensores, ut de vero earum auctore quaestiones instituerent, coacti sunt. Qua re diligenter tractata, Leontius epistolam nostram suppositam cognovit. — Causae, cur haec epistola Apollinaristis tribuenda videatur, sunt: Corpus nusquam animatum, mente praeditum dicitur; de Filii divinitate non disceptatur, sed Filius Deus verus creditur; „nec ipsa phrasis, ut auctor anonymus annotavit, (Julio) convenit tanquam conversa e latino, cum sit nimis graeca.“ Ex eo, quod in prioribus verbis Spiritus Sancti deitas paullo operosius probatur, concludendum videtur, scriptum hoc non antequam Macedonius Spiritum Deum esse negare coeperit, esse concinnatum, i. e. non ante annum 360, Julio jamjam mortuo. Quae sententia iis, quae Sozomenus H. E. lib. VI, c. 22 narrat, ut in Cappadocia et in Ponto Basilium et Gregorium, ita et in Syria Apollinarem Laodicenum Spiritus Sancti deitatem acerrime defendisse, corroboratur. Denique verba hujus epistolae esse ita concinnata, ut Apollinaris sententiae erroneae subaudiri possint, attento animo legentem vix effugiet.

Quod sub III legitur fragmentum, caeteris epistolis plane simile est. Textum graecum non inveni.

Epistola encyclica

sub IV notata, ab Angelo Maio Scriptt. vett. nov. coll. VII primum edita est et fragmentum esse videtur. In libro, cui titulus: Opera, quae exstant, universa Constantini Magni etc. (v. s.) cum epistolis, sub VI et VII allatis, quaestione non instituta, genuinis adnumeratur. Angelus Maius illas suppositas haberi mavult. Encyclica illa, quod equidem sciam, a nullo scriptore vetere allegatur. Inscriptionem quidem multo melius, quam ad Dionysium datae epistolae, ad Romanorum pontificum consuetudinem quadrare concedendum est. At quum in allegando Hoseae loco multo magis cum Septuaginta interpretibus, quam cum Vulgata versione, quae melius translulit, auctor consentiat, hanc epistolam in Italia vel Romae conscriptam esse, verisimile non videtur. De ejus auctore statuere certi nihil possumus, sed a vero aberrare non videmur, eam septem illis suppositis epistolis, quas Leontius vidit adnumerantes.

Epistola sub V enumerata,

graece nondum inventa videtur. Auctor hoc scripto pugnat contra eos, qui Jesum solum hominem, non Deum credunt. Quae quidem ad Julii tempora quadrare videntur, sed omnibus externis argumentis deficientibus, certi quidquam de ejus auctore statui vix potest.

Epistolarum notis VI et VII

insignitarum, quas graecas Angelus Maius primus edidit, mentionem facit Ephraemus Antiochenus (v. s.). Qui in epistola quadam ad Domnum et Joannem, ut probet, Christum Deum et hominem, humanam divinamque naturam in eo conjunctas esse, Patrum effata, in iisque St. Julii *τὰ περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἐνώσεως τοῦ σώματος πρὸς τὴν θεότητα* (VII) allegat, et si nonnulla sint, in St. Julii scriptis, quibus haeretici abuti soleant, sanam doctrinam in iis inesse evincere studet, atque a Julio *ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ ὁμοουσίον* (VI) non solum Marcionem

et Valentinum, sed etiam Apollinarem et Eutychem refutatos fuisse affirmat. At ex sermone de consubstantiali locus, quem allegat, non epistolae nostrae VI, sed epistolae de unione in Christo (VII) pars ultima est. Unde elucere videtur, Ephraemum non ipsas epistolas integras, sed locos nonnullos ex illis excerptos legisse.

Inter doctrinam, his epistolis allatam eamque, quae praecedentibus traditur, multum interest. In epistola VI corpus Christi animatum et mente humana praeditum dicitur, locus autem ille epistolae VII: *οὐτω γὰρ ἐξήσεν τὸ σῶμα Θεότητος ἁγιασμοῦ, καὶ οὐκ ἀνθρώπινης ψυχῆς κατασκευῆ*, ex quo Leon- tius Apollinaris hoc scriptum esse arguit, parum quadrat ad contextum, et corruptus habendus, vel fortasse ejiciendus est, praesertim quum textus, quem Syrus interpretes secutus est, corpus „ratione praeditum“ appellans, sibi contradicere videatur. Maria virgo in his duabus epistolis Deipara *) appel- latur, quod nomen in antecedentibus epistolis, quamquam ejus adhibendi occasio saepius adfuit, non occurrit. Non hominem solum, sed Deum ipsum, Patri consubstantialem Filium a Maria virgine natum, a Judaeis crucifixum esse, auctor af- firmat.

Quibus consideratis, has epistolas contra Nestorium con- scriptas, itaque non Julio, sed alicui eorum, qui postea in Monophysitarum haeresin inciderint, tribuendas esse, fortasse existimes.

In titulo syriacae versionis epistola sub VII allata „quinta“ appellatur.

*) *Θεοτόκος*, Deipara, Dei genitrix ante Nestorium jamjam apud Dio- nysium Alexandrinum (med. tertio saec.) et apud Gregorius Nazianzenum et Nysenum occurrit. Cf. Suiceri Thesaur. s. v. *Θεοτόκος*.

Sancti Julii, Episcopi Romani epistolae.

I.

Domino, dilecto, filio presbyterii mei, Dionysio Julius episcopus Romanus in Domino nostro salutem.

Admiratione affectus sum, quod comperi, aliquos, confidentes Deum incarnatum esse Dominum nostrum, in illam distinctionem incidisse, quae perverse ab illis, qui Pauli partes agunt, processit. Illi enim Paulo Samosateno addicti, alium dicunt illum coelestem, quem Deum esse confitentur, alium hominem terrenum, quem perhibeant, illum non creatum esse, hunc creatum, illum aeternum, hunc hesternum, illum dominum, hunc servum, ita ut peccent, sive adorant, quem dicunt servum et creatum, sive non adorant, qui sanguine suo nos redemit. Qui enim, Deum coelestem esse ex virgine incarnatum et unum factum cum carne sua, profitentur, temere turbas efficiunt, in verba illorum nefaria incidentes. Duas enim naturas et illi, sicut audivi, contendunt, quamvis St. Joannes unum esse D. N. aperte profitetur verbis*): „Verbum caro factum est,“ et Paulus, dicens**): „Unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia.“ Si enim ille, qui ex beata virgine natus est, unus nominatur et hic est, per quem omnia

*) Evang. Joan. I, 14.

***) I Cor. VIII, 6.

facta sunt, profecto una natura est, quia una persona est, separationi in duas non obnoxia, quum neque corpus solum neque Deitas sola singulae naturae sint, carne assumpta, sed sicut homo una tantum est natura, ita et Christus, quippe qui in forma humana exstiterit. Si vero quod per unionem unum est, non agnoscunt, etiam in multa unum dividere et multas naturas contendere possunt; quia multitudo specierum est corpus, ex ossibus, nervis, venis, carne, cute, unguibus, crinibus, sanguine, spiritu constans; quae omnia, quamquam differunt, tamen non nisi unam naturam efficiunt. Itaque et veritas divina cum corpore unum est, et in duas naturas non distinguitur. Nullo modo enim totus filius hominis, qui de coelo descendit, aut totus filius Dei ex muliere natus nominari posset, si distinctionem duarum naturarum subiret, sed illud, quod descendit de coelo *), filius Dei, non filius hominis nominaretur, et illud, quod natum est ex muliere, filius hominis, non filius Dei nominaretur. Quod accedit ad Pauliatarum distinctionem. Divinae vero scripturae Dominum tum ad ejus descensum de coelo, tum ad ejus ex muliere ortum non nisi unum cogitare nos jubent. Qui igitur ita statuunt, caveant, ne eorum, qui de quaque re dissentiant, opinioni accedant, ne, justae quidem sententiae addicti, verbis tamen blasphement. Necesse enim est, ut duas naturas statuentes alteram adorēt, alteram vero non adorent, in illam divinam baptizentur, in hanc humanam non baptizentur. Si vero in mortem Domini nostri baptizamur, unam tum Deitatis, quae passionis expers, tum carnis, quae passioni obnoxia est, naturam profiteamur, ut in Deum fiat baptisma nostrum, quippe quod in mortem Domini nostri perficiatur. Non enim timemus calumniatores, Dominum nostrum in duas personas distinguentes, si nobis consensum Evangelistarum et Apostolorum asserentibus, conviciantur, acsi carnem de coelo esse dicamus, quum legamus, scripturas divinas dicere, filium hominis de coelo descendisse. Neque filium Dei ex muliere natum dicentes, conviciis peti possumus, acsi Verbum de terra, non de coelo (ortum) dicamus. Dicimus enim utrumque: et totum

*) Gr. ἀλλὰ τὸ μὲν καταβεβητός.

descendisse de coelo ob divinitatem, et totum ex muliere natum ob carnem, separationem unius personae nescientes neque a coelesti terrenum, neque a terreno coeleste dissecantes; impia enim est haec separatio. Non igitur separantibus causam praebeant, duas naturas statuentes. Nam neque corpus per semet ipsum est natura, quippe quum ne vivificum quidem sit per se ipsum, ita ut a causa vivificante separari non possit; neque Verbum per semet ipsum, ut naturam propriam efficiat, quae in eo, quod est non corporeum, sit posita, separatum est, quippe quum in carne fuerit Dominus noster, neque incorporeus in mundum venerit; neque corpus ejus creatum a Deitate non creata separatum fuit, ut quis naturam ejus creatam secernere possit; neque Verbum increatum sine corpore (in mundum) venit, ut quis inter naturam increatam et creatam distinguat. Si vero utrumque unum est unione, conjunctione, compositione formae humanae, unum etiam nomen composito convenit, a divinitate, illum esse non creatum, a corpore, illum esse creatum, item a divinitate, illum non passibilem, a corpore, illum esse passibilem. Sicut enim Paulum Christum passibilem nominare audientes non separatim intelligimus, neque Deitatem passibilem ducimus, ita etiam eum creatum et servum esse, non separatim asseveratum est, neque ille Deitatem creatam et servam fecit. Item effatum, eum esse non creatum, neque carnem increatam facit, nec sensu separationis de divinitate sola dictum est. Qui ita sentiunt, quieti maneant, a supervacanea disputatione recedentes, ne vocum causa dogmata discerpamus, quae communia atque consentienter credita sunt, corpus scilicet ex virgine natum esse, Divinitatem vero de coelo, corpus esse formatum in utero, Divinitatem ab aeterno increatam, ita ut, Verbo corpori unito, indivisa maneat Divinitas. Quum vero scripturae mos sit, et de toto tanquam de Deo, et de toto tanquam de homine loqui, verba divina sequamur, neque inseparabile separemus, nec Divinitatem, quasi ad (majorem) gloriam a corpore sejungamus, quando corpus ex utero effectum dicitur; neque etiam corpus quasi ad confitendum adventum (ortum) a Divinitate sejungamus, quando Divinitas increata praedicatur. Alterum enim in nomine imponendo alterius particeps

factum est ob unam unitatem, neque incorporeo cum corporeo, nec corporeo cum incorporeo commutato. Quomodo igitur non dolendum est, haec tam recte professos propter verba inter se ligitare, quum alteri nomen corporis de Verbo adhibeant, quemadmodum Joannes dicit: Verbum caro factum est, alteri Divinitatis nomen ad carnem Verbi referant, quemadmodum Paulus dicit*): „Adam novissimus in spiritum vivificantem.“ Christus se in carne patrem adorasse affirmat, dicens**): „Nos adoramus, quod scimus,“ nec separatur Deitas. Adoratur (Christus) secundum Deitatem neque corpus in adoranda Deitate sejungitur. Nec excludimus corpus, quando adoramus (fieri enim non potest), quum corpus sit, passum, neque separatur Deitas, nam unita est***). Opus enim fuit, mortem a Deo vinci, et victa est.

Admonete igitur illos, qui de his inaniter litigant, et professio fidei propter verba non dilacerata servetur. Fide enim discrepantes, se consentire, verbis simulare, hoc est impium, et fide concordantes verbis litigare, hoc vanum et stultum est. Hoc igitur integre tenentes, Deum esse incarnatum Dominum nostrum, et de coelo et de terra eundem ipsum, secundum formam servum, secundum virtutem Deum, concordantes maneat, neve inaniter litigent, neve in verborum concertationem haereticorum incidant, sed potius simplicitatis ecclesiae studiosi sint. Vale, mi Domine!

II. Ejusdem, quam ad Prosdocium dedit, epistola.

Dilecto Prosdocio Julius in Domino nostro salutem. Sententia nostra secundum traditionem apostolicam haec est: Patris et Filii et Spiritus sancti una est vera Deitas, una ado-

*) I Cor. XV, 45.

**) Ev. Joan. IV, 22 (23).

***) Text. graec: οὐτε ἀφιστάμεν τὸ σῶμα (οὐδὲ γὰρ δυνατόν), ὅτε προσκυνούμεν, τοῦ σώματος τοῦ πεπονηότος, καὶ οὐ χωρίζεται ἡ θεότης, ἦνωται γὰρ. Muratorius non recte vertit: „Neque sejungimus a Deitate corpus (non enim fieri potest), quando illud mortem passum adoramus. προσκυνεῖν construi solet cum accusativo, nonnunquam, ut saepius in N. T. cum dativo (cf. Matth. 2, 8; 11, Joan. 4, 22; 24, Luc. 4, 8); τοῦ σώματος τοῦ (fortasse τοῦ ejiciendum) πεπονηότος Genitivi absoluti sunt.

ratio et gloria Filii apud Patrem in adorando Spiritu sancto. Is vero, qui aliam Deitatem inducit, anathema sit! Item is, qui addit laudem aliam praeter voces Seraphim, qui verbis *): „Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Zebaoth! Plena est universa terra gloria ejus“ Trinitatem divinam laudibus efferrunt, ut Joannes et Paulus testantur, quippe quum Joannes dicat **), gloriam Filii laudibus celebratam vidisse prophetam, Paulus ***) autem Spiritus sancti laudes eorum esse doceat, dicens, Spiritus sancti fuisse verba, quae pronuntiata sint ab eo, qui visus et glorificatus fuerit. Quia gloria Spiritus sancti gloria Filii est, et Filii gloria Patris gloria est, et ea de causa una substantia Trinitatis a synodo per orbem pronuntiata est. Quicumque igitur a substantia ejus, qui solus Deus est, Filium et Spiritum separat, perinde acsi ex ejus voluntate sint, sicuti nos, neque ex eadem substantia, sed acsi illi tantum similes sint, anathema sit! Praedicatur autem ad plenitudinem fidei (Deus) etiam incarnatus ex Maria virgine et habitans inter homines, non operatus per hominem; hoc enim in prophetis et apostolis locum habet. Deus perfectus secundum carnem et homo perfectus secundum spiritum, non duo filii, alter scilicet verus filius, qui assumpsit carnem, alter autem homo mortalis, qui a Deo assumptus sit, sed unus Unigenitus in terra Deus; Deus in veritate, homo in forma carnali, qui in forma sua mundo vitam dedit accepto Spiritu sancto, quem inspirando donavit. Ut homo in habitu humano, ita et rex est coelestium, terrestrium et eorum, qui subter terram sunt, qui ab omnibus ut unus et unicus Dominus laudatur in gloriam Patris nostri. Si quis igitur hominem a Deo assumptum dicat Jesum, qui ex Maria natus est, et duas perfectas personas esse unitas, sciat, se spei divinae expertem esse. Nam Deus Verbum, per quem omnia facta sunt, Jesus est, per quem omnia facta sunt, sicuti Joannes et Paulus docuerunt, non dicentes, Verbum assumpsisse Jesum, ex Maria natum, sed illud venisse in mundum, ex muliere factum, neque illud coeleste

*) Jes. VI, 3.

***) Evang. Joan. XII, 41.

****) Act. Apost. XXVIII, 25, cf. Jes. VI, 9.

habitasse in homine ex humo facto, terreno, sed illum (Christum) secundum Adamum coelestem esse. Et quia coeleste est Verbum illud, cui caro fuit ab eo, qui ex Maria natus est*), etiam nos per hoc coeleste coelestes ad ipsius imaginem facit, quum simus terreni. Vocati enim sumus ad communionem filii Dei, qui et ipse nobiscum particeps factus est mortis et crucis, homini debitae, quum sit Dominus gloriae. Minime instar omnis hominis a morte correptus est, sed destruens mortem et illustrans vitam**) et incorruptionem et victoriam nobis dedit.

Anathema quoque***) is sit, quicumque hominem ex Maria natum Deum incarnatum esse non profitetur, consubstantialem †) Patri, in principio existentem, Deum autem non immutatum carnis assumptione, in passionibus impatibilem. Eodem vero modo anathema sit et is, qui dicit, Salvatoris nostri carnem non ex Maria esse assumptam, sed coelestem, aut qui increatum naturâ creatum et ex nihilo factum dicit. Qui vero ob unionem cum Deo corpus divinum dicit et in utroque (i. e. in forma Dei et in forma hominis) ut unum Deum increatum adorât: beatus est, quia ††) non carne et passionibus ejus offensus est, sed eum qui extra corpus adorandus est, etiam cum corpore unitum adorât ut unum et unicum Dei Filium ab aeternitate usque in aeterna saecula. Profiteri praeterea didicimus adventum ejus secundum ex instructione in sancto baptisate accepta.

*) Gr.: cui caro ex Maria fuit.

**) Gr. *παλ φῶς καὶ ζωὴν διδούς*. Syrus, ut in epist. IV legit: *φωτίζας ζωὴν*.

***) Gr. *ᾧστε*.

†) Verbis *ܘܢܘܢܐ ܘܢܘܢܐ* Syrus reddit vocem Concilii Nicaeni *ὁμοούσιος*, quam Latini vertunt consubstantialis. In sacris scripturis haec vox non adhibita est. Christus appellatur *ܘܢܘܢܐ ܘܢܘܢܐ* consubstantialis Patri, et *ܘܢܘܢܐ ܘܢܘܢܐ* nobis consubstantialis. Cf. symbolum St. Athanasii: „Deus ex substantia Patris ante saecula genitus, et homo est ex substantia matris in saeculo natus.“

††) Gr. *μη̅ σκανδαλισθῆς — ἀλλ̅ αὐτὸν ἀσωμάτως προσκύνει* (Imperativ.). Textus syriacus, haec cum antecedenti conjungens, melior videtur.

III. Ab eodem.

Is qui Christum hominem fuisse dicit, in quo Deus fuerit, impius est, quia unum ex servis Dominum facit et veritatem Divinitatis ejus immutat, acsi factus sit Deus.

IV. Ex ejusdem epistola encyclica.

Episcopis, qui ubique terrarum sunt, ecclesiae catholicae, fratribus dilectis, Julius in Domino nostro salutem.

Hoc mihi persuasum est de fide vestra, fratres dilecti, eâ scilicet de Domino et Deo et rege ex Hoseae prophetae expositione ecclesiastica de Deo Verbo et Patre ut de Domino: „Non deseram, ut deleatur Jacob, quia Deus ego sum, et non homo, sanctus in medio tuo, neque intrabo in urbem; post Dominum ambulabo*“ Eadem et iisdem (verbis) dicta sunt illa, quae Deus Verbum, homo factus, iis, qui ipsum non nisi hominem simpliciter sanctum, minime vero Deum esse, sunt professi, respondit, dicens**): „Deus ego sum et non homo.“

Credo, unam Deitatem et substantiam esse celebrandam et adorandam in Trinitate, id est in Patre et in Filio et in Spiritu sancto; (credo) descensum de coelo, incarnationem ex sancta virgine Maria, apparitionem Dei Verbi et Salvatoris nostri Jesu Christi et inter homines ejus, qui Deus idemque homo fuit, manifestationem, non alium Deum, alium hominem

*) Textus graecus: Οὐ μὴ ἐγκαταλείπω τοῦ ἐξαλειφθῆναι τὸν Ἰακώβ. ὅτι θεὸς ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐκ ἄνθρωπος, ἐν σοὶ ἅγιος· καὶ οὐκ εἰσελεύσομαι εἰς πόλιν· ὀπίσω κερύον πορεύσομαι. Hoseae locus (XI 9. sq.) hebraice sonat: לֹא אָשׁוּב לְשַׁחַת אֶפְרַיִם בִּי אֵל אֲנֹכִי וְלֹא־אֵישׁ בְּקִרְבֶּךָ קְרוֹשׁ וְלֹא אֲנִי אֶחָדִי יְהוָה יִלְכֵּנוּ וְגו' et vertendus est: Non convertam me, ut deleam Ephraim, nam Deus ego sum, non homo, in medio tuo sanctus, neque cum ira veniam. Post Dominum ambulabunt etc. Auctor secutus est LXX versionem, quae exhibet: οὐ μὴ ἐγκαταλείπω τοῦ ἐξαλειφθῆναι τὸν Ἐφραΐμ, διότι θεὸς ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐκ ἄνθρωπος· ἐν σοὶ ἅγιος, καὶ οὐκ εἰσελεύσομαι εἰς πόλιν· ὀπίσω κερύον πορεύσομαι, at Ἐφραΐμ commutavit cum Ἰακώβ. Excepto vocabulo בְּעִיר, quod „in urbem“ vertit, Vulgata versio rectum sensum exhibet.

***) Auctori ante oculos versari videtur Joan. X, 33 sqq.

esse, sed unam hypostasim, unam personam Dei Verbi et carnis ex Maria ortae, ex Deo et ex muliere ejusdem, patibilis et non patibilis, carne quidem patientis nostramque passionem recipientis, Deitate autem passionem destruentis et morte vivificante mortem nostram tollentis, illustrantis autem vitam et immortalitatem, suavitatem bonorum futurorum et regni coelorum gloriaeque secum divinae hereditatem tribuentis.

V. Ab eodem.

Adventum Dei fideliter credentes, nos hoc apprehendamus, necesse est, et per haeresin non seducemur. Is enim, qui adventum Dei ore profitetur et hominem ex muliere natum, similem nobis fuisse mente sua existimat, Deum vero non dicit eum, qui ex muliere natus est, fidelibus adversatur et infidelibus est adnumerandus. Nos vero decet conservare fidem divinam sanctorum apostolorum, qui quum vidissent gloriam Domini nostri supernaturalem et testimonium coeleste audivissent, praedicaerunt mundo Deum, qui homo est factus, et Verbum, quod est incarnatum. Et Spiritus vitam dedit Domino nostro Jesu, nullo patre generante, in ortu ejus in terra, quia (Jesus) Deus est, qui de coelo descendit, neque homo, ex humano semine ortus. Offensus autem est, qui propter carnem et propter passiones ejus Salvatorem immutat, et hominem pro Deo eum existimat. Is enim, qui hominem declarat eum, qui natus est, hominemque eum, qui crucifixus est, ipsum in hominem pro Deo convertit. Fieri non posset, ut nancisceremur a coelo vitam illam, quae a Deo est. Vivificat enim is, qui passus est, vivificat is, qui ex muliere natus est. Per ortum mulierem laeticavit, quippe quae vitam in mundum ediderit, eo autem, quod vir inter viros factus est, viros ad consortium vitae suae ascendere fecit. Per mortem enim mortem vicit, transmutavit autem in vitam resurrectionis. Itaque si id, quod vivificavit, ex Deo est, etiam id, quod mundum instauravit, non aliud quidquam est. Vivificavit autem is, qui natus et crucifixus est; non homo fuit is, quem peperit Maria, neque homo is, quem Judaei cruci affixerunt, sed Deus is, qui natus ex muliere, Deus, qui est crucifixus a Judaeis.

VI. Julius, episcopus Romanus ad eos, qui contra divinam Verbi incarnationem ob vocem „consubstantialis“ pugnant.

Nemo carnem dominicam et vivificantem Domini nostri Jesu Christi contemnito ea de causa, quod consubstantialis est. Nam neque nos, neque synodus nostra, neque quisquam eorum, quibus mens humana est, corpus per se consubstantiale dicit vel aestimat. At non coelestem carnem Domini nostri Jesu Christi dicimus, sed ex beata virgine Maria Deum Verbum esse incarnatum confitemur, neque eum a carne sua separamus, sed ille est una persona, una hypostasis, totus homo. Si ergo in forma hominis Dominum nostrum Jesum Christum ex conceptione virginali (qua de causa Dei genitrix virgo declarata est) venisse credimus, atque hoc est arcanum redemptionis nostrae, Verbum Dei esse incarnatum: non igitur a carne sua separari neque dividi potest, et secundum substantiae naturalis Dei Verbi aequalitatem, quae inter eum et Patrem intercedit, particeps est ipsius caro nominis ejus, cujus caro est. Si enim vere carnem Verbum Dei factum esse profiteremur, sin autem non particeps esset (caro nominis divini), prorsus alienum hoc esset. Neque redemptio ex incarnatione fidelibus eveniret, si extra Trinitatem divinam facta esset. Minime enim adorandum quidquam neque redemptor extra Trinitatem est, sed supervacanea neque necessaria iis incarnatio appareret; ficta autem invenirentur ea de causa etiam illa sacrarum scripturarum effata, e. gr.: „Et Verbum caro factum est,“ et*): Natus est nobis hodie Redemptor, Christus Dominus in urbe Davidis; fictum quoque esset effatum**): „Deus fortis“ et „Puer“ et omnia his similia; neque etiam genitrix Dei virgo crederetur; damnanda autem et nefaria essent talia et ab omni anima Deum reverente aliena. Omnis enim Christianorum spes evanesceret, et Christianismus ipse ad nihilum redigeretur, neque baptisma, donum illud Christianorum magnum ac pretiosum, quod***) in mortem Christi

* *) Luc. II, 11, at auctor „nobis“ pro „vobis“ posuit.

***) Jesaj. IX, 5 (Sept. v. 6).

****) Gr.: τὸ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ τελούμενον λουτρὸν, θεῖόν τι κτλ.

peragitur, divinum amplius existimaretur, sed humanum, nisi scilicet Trinitati divinae incarnatio Domini nostri Jesu Christi adnumeranda esset.

Nos vero profitemur *) Filium Dei veri, qui ante saecula erat, consubstantialem Patri, Christum Jesum Dominum nostrum, eum, quem virgo peperit, vivificatorem et redemptorem; huic adorationem justam tribuimus, neque ab adoratione ejus caro exclusa est; fieri enim non potest, ut, quum non exclusa sit a vita divina, ab adoratione excludatur. Nam si quis carnem ejus non adorat, ipsum non adorat. Itaque in Verbi unione cum viva et rationali carne, ut uni filio, una etiam adoratio a nobis tribuitur, sicut et Evangelista unam esse Verbi et carnis vitam pronuntians: „Verbum, inquit, caro factum est.“ Itaque, si caro factum est Verbum, Verbum adorans carnem adorat, et carnem adorans, Deitatem adorat. Et Apostoli, qui Jesum Christum, ad corpus ejus procumbentes adoraverunt, Deum Verbum adoraverunt. Et **) angeli ei ministraverunt et ut ad Dominum suum ad corpus ejus appropinquarent. Et virgo, a principio carnem pariens, Verbum peperit, et Dei genitrix est; et Judaei, corpus cruci affigentes, Deum affixerunt. Ne una quidem separatio inter Verbum et ejus carnem in scripturis divinis statuta est, sed (Christus) una natura, una hypostasis, una efficacia (ἐνέργεια), una persona, totus Deus, totus homo idem ipse est. Substantia enim ejus, quod videri non potest, Deitas, sed quod videri potest, caro est. Ergo neque aliena neque exclusa est a Trinitate divina incarnatio Domini nostri Jesu Christi, quin in numero Trinitatis in remissionem peccatorum et in resurrectionem carnis baptisma ministrari jussit, quippe quod Divinitatis, non creatae naturae sit. Unum enim idemque est corpus et Deus, cujus est corpus, quum caro ejus in non carnale non immutata sit, sed possidet suum corpus ob ortum ex virgine et nostri excellentiam ob unionem cum Deo Verbo.

*) Gr. *υἰὸν θεοῦ καὶ ἀληθινὸν τὸν πρὸ αἰῶνος.*

**) Cf. Matth. IV, 11.

VII. Epistola quinta sancti Julii episcopi Romani
de unitate in Christo et de corpore cum Divinitate
Dei Verbi composito.

Puer sanctus a principio etiam quoad corpus*) anima rationali praeditum Dominus recte creditur et hac re ab omnibus corporibus differt. Minime enim Deitate exclusâ, sed unitus cum ea in utero conceptus est, sicuti angelus dixit**): Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ideoque et quod nascetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei. Fuit autem descensus coelestis, non solum ortus ex muliere. Nam non solum***) ex muliere natus et sub lege factus dicitur, sed etiam †): „Nemo ascendit in coelum, nisi qui descendit de coelo, filius hominis.“ Neque nos corpus per se creatum appellare licet; separari enim nullo modo potest ab eo, cujus est corpus, sed in apponendo nomine increati et Dei nominis particeps est, quia unitati Dei conjunctum est, quum dictum sit: „Verbum caro factum est.“ Praeterea ab apostolo dictus est ††): „Adam novissimus in spiritum vivificantem.“ Sicuti autem haec gloriosa, (quae) ex conceptione divina et ex unitate cum Deo (originem ducunt) corpori tribuimus, nos etiam non gloriosa, (quae) ex corpore (sunt) negare non decet; qualia sunt: eum ex muliere esse factum, sicuti apostolus dicit, eum esse ex utero formatum, servum Dei, secundum verbum prophetae †††), eum omnino hominem et filium hominis nominari, post Abrahamum multas generationes, post quas homo factus sit, numerari. De homine talia et dicamus et intelligamus necesse est. Sicut, si totus ille homo appellatur, nemo naturam divinam, quae hoc nomine una cum corpore intelligitur, negat,

*) Verba: „anima rationali praeditum“ in textu graeco desunt.

***) Luc. I, 35.

***) Gal. IV, 4: At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege.

†) Ev. Joan. III, 13.

††) I Cor. XV, 45.

†††) Certus locus allegari non potest, sed conferantur loci, qui similes sunt huic: Jes. XXXIX, 3.

et quando servus secundum corpus nominatur, nemo naturam ejus divinam, quae nomine servitutis, una cum corpore intelligitur, negat: ita etiam, quando homo coelestis, qui de coelo descendit, praedicatur, nemo corporis terreni cum Deitate conjunctionem negat. Non conciditur enim, neque re nec nomine, quando servus appellatur Dominus, et quando formatus increatus ille ob conjunctionem cum forma servi et corpore creato nominatur. Praedicatur autem, eum esse creatum in unione increati, increatum autem in creati conjunctione, naturâ unâ ex utraque parte constituta, efficientiam partialem, et Verbo in totum complecte per perfectionem divinam, id quod etiam in homine vulgari locum habet, qui ex duobus partibus imperfectis, unam naturam efficientibus constat, uno nomine appellatis, quia caro totus ille (*scl. homo*) non sublata hoc (nomine) carne appellatur, et anima totus ille, non sublato corpore, appellatur, quamquam aliud quoddam, exclusâ animâ, est (*homo*). Deus igitur incarnatus Dominus et*) nativitate altior, quamvis ex muliere factus, et Dominus est, quamvis servis assimilatus; spiritus est, etiamsi caro ob carnis unionem est visus; non homo fuit, sicut Apostolus dicit, etiamsi homo ab eodem praedicatur, et, ut omnia dicamus, Deus invisibilis, qui similis factus est (nobis) corpore visibili, Deus increatus, qui involucro creato apparuit, qui**) se ipsum quidem exinanivit secundum formam servi, non exinanitus autem, neque immutatus neque diminutus secundum naturam divinam remansit. Nulla enim naturae divinae mutatio est, neque***) parva neque magna, et quod dicit†): „Clarifica me“ de corpore est dictum, et penes corpus claritas est, quae de toto dicta est, eo quod totum unum erat. Item quod addit: „Claritate, quam habui apud te, priusquam mundus erat,“ Deitatem omni tempore laudibus elatam indicat; quamquam Deitati per se conveniens est, hic communiter de composito exhibetur. Ita etiam Deo consubstantialis est ad spiritum in-

*) Gr. προῦχων τῆς γεννήσεως.

**) Philipp. II, 7.

***) Gr. οὐδὲ ἐλαττοῦται, οὐδὲ ἀνξάνεται.

†) Joan. XVII, 5.

visibilem, carne quoque hoc nomine comprehensa, quippe quae cum Verbo Dei Patri consubstantiali unita sit. Item hominibus consubstantialis est, Deitate quoque cum corpore comprehensa, quia cum illo nobis consubstantiali unita est, non acsi commutata sit corporis natura unione illius Deo consubstantialis et nominis (Patri) consubstantialis participatione, sicuti etiam Deitatis natura non minor facta est communione corporis humani et nomine carnis (nobis) consubstantialis imposito. Nam Paulus, dicens *): „Qui factus est ex semine David secundum carnem,“ Filium Dei hanc generationem subiisse affirmat, neque carnem separatim appellat, dicens. Caro facta est ex semine David. Et quando dicit **): „Hoc enim sentite in vobis, quod et in Christo Jesu, qui quum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se aequalem Dei,“ non separans dicit: Cujus Deitas in forma Dei, et: se parem esse Deo. Attamen Deitas non Jesus nominata est, antequam ex virgine nata fuit, neque unctio, quae per Spiritum sanctum effecta est, ei fuit, quia Spiritus largitor Deus Verbum est, non in Spiritu sanctificatus. Quum dicit ***): „Pro eis ego sanctifico me ipsum, ut sint sanctificati in veritate,“ non separans dicit: Ego sanctifico carnem meam, sed commiscens dicit: Ego sanctifico me. Attamen cum diligentia consideranti, fieri non posse videtur, ut ipse a se ipso sanctificetur. Si enim totus (Jesus) sanctificat †), quis est, qui sanctificatur? Si totus sanctificatur, quis est, qui sanctificat? Sed servans unam personam et significationem unius Christi inseparabilem, et sanctificare et sanctificari toti tribuit, ita ut accurate definitum et manifestum sit, non secundum illum prophetarum, neque secundum illum apostolorum modum alterum alterum sanctificare, sicut Spiritus prophetas et apostolos (sanctificavit), uti Paulus de tota ecclesia dicit ††): „Vocatis sanctis et sanctificatis in Jesu Christo,“ et Christus ipse de

*) Rom. I, 3.

**) Philipp. II, 5, 6.

***) Joan. XVII, 19.

†) Gr. *εὶ γὰρ ὁ λόγος ἁγιάζει*, sed syriacus textus praeferendus videtur, quum et in sequenti Graec. habeat: *εὶ ὁ σῦμψας*.

††) I Cor. I, 2.

apostolis*): „Sanctifica eos in veritate.“ Tota enim humana natura in eo (posita) fuit, quod sanctificatur**), non in eo, quod sanctificat. Et agmen angelicum ipsum, et omnis creatura sanctificatur et illuminatur. Sanctificat autem Spiritus et illuminat, sanctificat Verbum per Spiritum et illuminat, sed omnino non sanctificatur (Deus Verbum), creator enim est, non creatura. At hic sanctificari, sicut etiam incarnatum esse (locum habet scl. in Christo); separatae quidem sunt res gestae, unitae vero carnis cum Deitate unione, ita ut non separari possint alter, qui sanctificat, et alter, qui sanctificatur; haec enim omnino incarnatio sancta est. Salvator enim noster iis, qui dixerunt***): „Tu, quum homo sis, te ipsum facis Deum,“ suam humanitatem est professus, dicens†): „Quem Pater sanctificavit et misit in mundum, dicitis: „„Blasphemias,““ quia dixi: Filius Dei sum?“ Quam sanctificationem hic profitetur, nisi carnis per Deitatem? Sic enim vixit corpus††) ratione praeditum Domini Deitatis sanctificatione, non animae humanae apparatione, et omnino totum illud (corpus) in conjunctione (cum Deitate) erat. Quo loco is, quem Pater sanctificavit et misit, et sanctificantem pariter ac eum qui sanctificatur, sanctificari dicit, cum eo, qui sanctificatur, eum qui sanctificat, commiscens. Et in alio loco declarat, hanc sanctificationem esse ortum ex Virgine†††): „Ego enim profecto hunc in finem natus sum et hunc in finem veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati. „Nam*†) ex voluntate quidem carnis et ex voluntate viri homo vulgaris animatur et vivit, materia seminis emissa et afferente vim vitam efficientem in uterum, qui (eam) exceperit; adventu†*) autem Spiritus et obumbratione virtutis infans sanctus ex virgine

*) Joan. XVII, 17.

**) Textus graecus sanus non videtur: Ὁλη γὰρ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐν τῷ ἁγιαζέειν.

***) Joan. X, 33.

†) Ib. v. 36.

††) Verba: „ratione praeditum“ in textu graeco desunt.

†††) Joan. XVIII, 37.

*†) Cf. Joan. Ev. I, 13.

†*) Cf. Luc. I, 35.

constitutus est, quum non materia seminis vitam divinam effecerit, sed virtus Spiritus divina virgini conceptum divinum effecerit et puerum divinum donaverit. Ita igitur per unionis modum et*) Dominum exaltatum esse, et nomen, quod sit super omne nomen, ei esse donatum, juste credimus, et eum esse exaltatum proprie ad carnem, quae ex inferiore (conditione) in altum elata est (referendum est), at non per se sola (caro) elata est, qua de causa totus (Christus) generaliter exaltatus dicitur. Non enim Verbo, cui semper gloria erat, gloria addita est per gratiam, nam qualis (Deus Verbum) fuit, talis remansit; fuit autem in forma Dei et Deo par fuit. Deo parem se esse etiam in carne dicit, secundum Joannem, patrem suum Deum esse dicens et Deo parem se faciens. Non igitur cum Deo paritas cessavit, sed immutabilis Deitas eadem**) permansit, et ea, quae habuit, accipere nequit, quemadmodum caro, quae non habuit, accepit: impatibilem esse (ipsam) ex passionibus, coelestem esse ex habitando in terra, regnare ex serviendo infra homines, adorari***) ab omni creatura ex eo, quod adoravit (quod de toto [Christo] dictum est), et tribui ei nomen omnibus nominibus sublimius. At si quis separare auderet vocem gratiae et nomen, quod est super omne nomen, ne unum quidem horum proprie esset dictum. Si enim toti†) donatum est, acsi non habeat, nullo modo per gratiam donatum est nomen, quod est super omne nomen, non ex largitione enim, sed ex natura habet ea, quae habet, et quae secundum Deitatem habet, dari ei non possunt. Hinc necessario et humanitas de toto, et Deitas de toto praedicatur. Et is, qui in his diversis, quae unita sunt, cognoscere nequit, quid cuique proprium sit, in infinita discrepantia cadit; is autem, qui et propria (cujusque) cognoscit, et unitatem conservat, neque ad naturam fallitur, neque unitatem negat.

*) Philipp. II, 9. 10.

**) Gr.: ἐν ταύτοῦτι.

***) Philipp. II, 10.

†) Gr.: τῷ λόγῳ.

THESES.

1. In Ezechielis cap. V. v. 6. non, quod nonnulli interpretes volunt, pro **וְהָיָה** legendum est **וְהָיָה**.
2. In ultimis ejusdem capituli v. 7. verbis **לֹא עֲשִׂיתֶם**: **לֹא** particula **לֹא** ejicienda est.
3. Raemeses urbs neque Heliopolis, nec Heroopolis (Abu Keisheid), sed Belbeis est.
4. Derivatio vocis **שָׁטָן**, quam R. Tanchum Hierosolymitanus (Comm. ad I Reg. V, 18. ed. Th. Haarbruecker, Lipsiae 1844.) affert: **اصل الكلمة من معنى الميل والخيد**, minime comprobanda est.
5. Vaticiniorum Zachariae cpp. IX.—XIV. ab eodem, a quo priora capita, auctore sunt edita.
6. Sententiae, quam Noeldeke (Geschichte des Qorans, 1860) protulit: **اقْرَأْ** Sur. 96. v. 1. vertendum esse: „Predige,“ non assentior, sed verto: „Lies!“

V I T A.

Josephus Franciscus Augustus Veith, Idibus Dec. a. h. s. XXXV in urbe Neorodensi comitatus Glaciensis patre Josepho clavario, quem ante hos fere XI annos morte mihi ereptum lugeo, e matre Barbara, e gente Gottwald, quam inter vivos multos amplius annos ut colere possim, Deum quotidie oro, natus sum. Fidem profiteor catholicam. Primis literarum elementis in patriae urbis schola imbutus Kal. Oct. a. XXXXIX Sextam Gymnasii Glaciensis, quod viro ill. Dr. Schober rectore adhuc floret, adii. Maturitatis testimonio instructus et a. d. IX. Kal. Nov. a. LVII. a viro ill. Dr. Elvenich tunc fascies academicos tenente inter hujus almae universitatis cives receptus, apud virum ill. reverend. Dr. Baltzer, ordinis theologorum catholicorum decanum nomen dedi. Per haec novem semestria virorum ill. reverendd. Baltzer, Bittner, Elvenich, Friedlieb, Gitzler, Magnus, Pohl, Reinkens, Schmoelders, Scholz, Soffner, Stern lectionibus interfui. Quibus omnibus gratias quam maximas ago. Praeterea sem. reg. theol. exegetici, quod vir ill. reverend. Dr. Stern moderatur, per duo semestria sodalis extraordinarius, per sex semestria ordinarius fui.

1) Text. gr.: ἄνθρωπος τῆ σαρκικῆ μορφώσει καθ' ὁμοίωσιν ἑαυτοῦ, σώζων κόσμον κατὰ μετάληψιν τοῦ ἰδίου Πνεύματος.
 2) pro -οὐ legas οὐδ', nam referendum est ad ἴδιον, non ad ἑαυτοῦ.

σαρκωθεὶς ἐκ παρθένου Μαρίας ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς καὶ σκηνώσας ἐν ἀνθρώποις, οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ ἐνεργήσας.

1) Text. gr.: ἄνθρωπος τῆ σαρκικῆ μορφώσει καθ' ὁμοίωσιν ἑαυτοῦ, σώζων κόσμον κατὰ μετάληψιν τοῦ ἰδίου Πνεύματος.

2) pro -οὐ legas οὐδ', nam referendum est ad ἴδιον, non ad ἑαυτοῦ.

وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ .
 وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ .
 وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ .
 وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ .
 وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ .
 وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ .
 وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ .
 وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ .
 وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ .
 وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ .
 وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ .
 وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ .
 وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ . وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ .

1) Voc. و Lagardius uncis inclusum habet; in cod. non legitur.

2) Hic in cod. lacunam esse Lagardius indicat; quam hoc modo complendam puto: و .

3) Hic quoque lacuna est, et non nisi littera J legi potest.

4) Hoc loco iterum non nisi و dignosci potest, و legendum esse, Lagardius opinatur.

5) Lacuna est. Neutrum و , quum ad Christum sit referendum ad intellectum cum masculino genere verbi constructum est.

וַיִּזְכֹּר וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם.
וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם.

Nota. Ea, quae in libro a P. Lagardio edito leguntur pag. 73 inde a lin. 7 usque ad finem paginae, aliam epistolae: De unitate in Christo etc. (עבודת ה' וכו') partis ejusdem recensio-nem exhibent. Qua de causa hujus fragmenti lectiones varias ibi notabimus.

VI. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם.
וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם.

וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם.
וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם.
וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם.
וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם.
וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם.
וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם.
וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם.
וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם.
וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם.
וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם.
וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם.

1) ר' abundat.

2) Graec. ἀνάγει αὐτοῦ, οὐ καὶ ἀνάγει ἐστίν. Corrigendum igitur videtur: וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם. וְיִזְכְּרָם.

